GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 90 **Brasiovu 5 Ianuariu 24 Decembre** **1875|6**

Brasiovu 24 Dec. (5 Ian.) 1875/6.

Astadi, in ajunulu unei dintre cele mai mari dile, ce se serbéza in beseric'a orientale, si candu fii natiunei romane din tóte anghiorile pamentului romanu se adopera cu micu cu mare, teneri si betrani a se emancipá celu pucinu pentru unu momentu de sentiemintele dorerése, ce le amarescu sufletulu si inveninéza vieti'a, si in loculu loru a-si luá o facia de bucuria, unu sieru de veselia si a imbracá unu vestimentu de serbatória, spre a intempiná diu'a Nascerii Domnului; astadi, in presér'a acelei prea insemnate dile, ce ne spune ca s'a nascutu lumin'a si adeverulu, spre a imprassiá intunericulu a infrange cerbicea voluiciei si a trufiei si spre a curmá loviturile injuriei; astadi ar fi de doritu, cá in momentulu, candu vremu a prinde condeiulu in mana spre a ne adressá catra publiculu cetitoriu, se nu fimu cuprinsi de alte cugete si sentieminte, decatu de acelea, alu caroru effussu este multiumirea, iubirea si si bucuri'a, deórace numai astá amu poté se evitamu de a nu sterni dorere si amaritiune acolo, unde póte ca bucuri'a n'a peritu cu totulu, si numai asiá amu poté se reversamu vr'o radia de sperantia in dile mai senine si se producemu celu pucinu o scanteia de bucuria in animele coplesite de amarulu unei vieti ingrate. Inse dorere, ca-ci nice pre langa celu mai firmu propusu nu suntemu in stare a ride, candu anim'a ne plange. Déca mai inainte diu'a Nascerii Domnului erá di de bucuria si de veselia, astadi ea s'a schimbatu in di de doliu si de suspinu. Colindele poporali, Irodii si cei trei regi dela resaritu cu steu'a, aceste datine vechi cá si traditiunea crestina, cari totu-deun'a la acésta serbatória formau placerea copiiloru si bucuri'a betraniloru, astadi au amortitu cu totulu. Si pentru ce? Pentruca tinerii copilasi, cari prin bucuri'a loru voiau a procurá si altor'a bucuria, ori si in ce parte se intorcu si ori si la ce usia batu, nu afla decatu refusu si chiaru ocara.

Si de unde vine óre acésta crassa antipathia facia de traditiunea crestina si facia de datinele, cari pana acum se bucurau de mare stima si veneratiune in sinulu poporului romanu? Care póte se fia caus'a, de o serbatória, precum este nascerea Domnului, nu mai are atat'a potere morale, incatu se face se surrida si faci'a posamarita a vedurei parasite, se se insenineze frantea incretita a carutului muncitoriu si se imple de bucuria anim'a innocentului copilu, care nu scia se se bucure, decatu de bucuri'a pariuriloru sei si se se intristeze si mahnésca de intristarea si mahnirea loru?

Cá se respundemu la aceste intrebari, n'avemu decatu se reflectamu la sacrificiale, ce poterea de m. susu le pretinde dela poporulu romanu, fora alta recompensa si resplata, decatu ingratitudinea si chiaru insult'a. Dór' si acésta nedemna resplata s'ar mai poté da uitarii baremi la dile insemnate, la dile de serbatória, déca sacrificiele ce se ceru n'ar lasá dupa sine nesce urme asiá de semtitórie, déca darile si impositele, monopolurile si taxele cu nume si fora nume nu s'ar atinge pana si de coca si de malaiu si déca din acésta causa poporulu n'ar fi necessitatu a se aruncá in bracele speculantiloru si usurariloru, de unde apoi nu mai potu scapá nice chiaru cu pretiulu casei si alu mesei credite dela parinti si stramosi. Inse pre domnii din Olimpulu de Budapest'a nu-i dóre capulu de tóte aceste, ei pretindu numai bani, pentru ca le trebue pentru justiti'a maghiara, administratiunea maghiara, instructiunea maghiara, pentru teatrulu maghiaru, apoi pentru honvedii maghiari de astadi si cei din 1848, pentru platirea detorieloru maghiare si in fine le mai trebue bani si pentru fondulu de dispositiune pentru salarisarea agentiloru si argatiloru secreti ai maghiarismului. Sub asemeni conditiuni cu greu mai póte remané bietulu romanu atat'a prisosu, incatu se-si asecure esistinti'a de adi pe mane si la serbatori mari se-si mai faca si cate o di buna. De aici provine apathi'a, de aici retragerea dela sgomotulu lumei, dela petreceri si veselia, de aici si pucinulu interessu facia de datinele usitate pana acum la serbatóri'a Nascerii Domnului.

Pentru cá nu cumva se ni se obiectioneze din vre o parte, ca vedemu lucrurile in colori multu mai negre, decatu cum sunt in realitate, vomu inregistrá alci done passagie scóse din contemplatiunile, ce unele foi maghiare le fecera cu ocasiunea serbatoriloru Craciunului loru. Officiosulu „Pester Lloyd“ dise intre altele: „Noi cu totii, apróp fora esceptiune, nu avemu nice unu sentiementu de serbatória, ci din contra suntemu cuprinsi de acelu sentiementu infioratoriu, care de multe ori sparia pre omu in visurile sale, si anume sentiementulu cá si candu amu cadé neincetatu intr'o adencime fora fundu; manile ne aterna de corpu cu o greutate de plumbu si nu cutediamu a le misecá; o frica si o spaima panica ne inclestéza gutlegiulu si nu potemu nice chiaru se strigamu dupa ajutoriu.“ — Organulu partitei conservative merge inse si mai departe si dice: „Triste tempuri petrece patri'a si natiunea nóstra. Multi patrioti seraci serbéza Nascerea Domnului in miseria si in lacrime; multi nu au nimicu alt'a, decatu acea religiune, care invétia, ca toti suntemu frati si ca imperati'a ceriuriloru este a seraciloru si lipsitiloru.“ — Inse nu pentru ca avemu soci in doreri, se ne consolamu, ci se ne consolamu, pentru ca avemu incredere in noi si in poterile nóstre, ca voru veni si trebue se vina si dile mai bune. Dór si pana atunci poftimu poporului romanu serbatori fericite.

Brasiovu 23 Dec. v. 1875.

Sub tempulu fericeloru Nascerei si ale anului nou erá destinata a se lua inainte pertractarea cea delicata interdualistica despre vama, referintiele comerciali si cestiunea bancei cu emiterea banconoteloru maghiare. Ministrii austriaci principele Auersperg, de Pretis si Clumetzky vinu in obiectulu acesta la Buda-Pest'a in 3 Ian. n. spre a incepe cu ministeriulu Tisza aceste pertractari, cari se intielescu din partea maghiara cu tóta impatienti'a. Regimulu maghiaru e decisu acum pentru reabilitarea vamei la Laitha, dupa cum referéza bine informatoriu „Ellenör“, dér' din partea regimelui austriacu inca nu e verisimile, ca se va concede acésta, dice totu „Ellenör“. — Catu privesce la cestiunea bancei, apoi tóte diariele pestane scriu, cá despre unu lucru fóra indoiéla, ca banc'a se va redica in Pest'a, si intrebarea se intórce numai pe langa cestiunea, déca banc'a nationala austriaca vré a luá parte la redicarea bancei maghiare, séu se va confugí la o fontana finantiale din strainetate. — „Fremdenblatt“ din Vien'a reportéza, ca ministrulu de finantie maghiaru se afla in pertractare in privinti'a infiintiarei bancii cu domnii Weninger si Hansemann, pentru casu, candu banc'a nationale austriaca ar' refusa intemeierea bancei ungaresci sub durat'a anului viitoriu, pentru cá atunci pertractarea se fia oblegatória. Intr'acea diariulu din Vien'a „Deutsche Ztg.“ i se scrie din Pest'a, ca ministrulu de finantie Szell se afla in strimtória cu proiectulu seu de banca. Suntemu curiosi a vedé resultatulu acestoru pertractari interdualistice. —

Privitoriu la initiativ'a puteriloru nordice, de a pacifica lucrurile in Turcí'a, proiectulu de reforme esitu prin initiativ'a c. Andrássy si impartasitu cu celealalte cabinete se tiene inca in secretu.

Intr'acea lucrurile devinu totu mai incurcate.

— Una depesia tel. din Constantinopole 31 Dec. reportéza, ca Hertiegovin'a desfacuta de Bosni'a s'a constituitu in Vilayetu, denumindu-se gubernatoriu Reouf-Pasia, asemene si districtulu Scutari in Albani'a, cu gubernatoriu in frunte Achmet-Hamdi-Pasia. Turci'a déra a prevenitu pretensiunile diplomatice cu aceste mesuri voluntarie, facundu amestecului poteriloru de prisosu, déca executarea reformeloru nóue si neincrederea insurgentiloru in apromissiunile turcesci nu va urgita intrevenirea loru spre a dicta mesurele si tienut'a ulteriora, cá se se puna capetu varsarii de sange, care curse de nou si la finea lui Dec. la Cerni Potok, unde vro 700 insurgenti baricadati pe dupa stance silira pe turci a se retrage cu perdere de 80 insi.

In Serbi'a scupciu'a primi proiectulu regimelui de a se distribuí 10,000 galbini refugitiloru din Bosni'a si Hertiegovin'a pe pamentulu Serbiei, de unde se tramitu si insurgentiloru ajutória, cum si din Agram si dela Odessa, fontane nesecate pentru fratinii loru slavi. —

Tocma primimu si scirea, ca regimentulu 34 c. r. de linia-infant., care garnisonà in Kaschau, merge cu ordine a face servitia la marginile montenegrene, cum voru urma póte, si altele in scurtu in alte directiuni semnalisate de alistii nordici, cari dispunu aprópe preste 4—5 mil. bracia armate. —

Caus'a orientale, care occupa atatu de multu diplomati'a, scóte la lumin'a publicitatii si multe combinatiuni si intentiuni, din cari unele potu se devina si fapta. Asia se scrie, ca politicii din Constantinopole suntu consternati fórte, pentruca neci insurgentii, neci diplomatii, nici publicistic'a Europii nu dau credimentu apromissiuniloru, facute in firmanulu Portii de reforme liberali, ca-ce nu crede nime in executarea loru. Acésta neincredere s'a manifestatu chiaru si in Angli'a, dupa diariulu officiosu „Standart“ din London, care cu tóte, ca lauda intieleptiunea politica a Portii, ca a apucatu inainte cu firmanulu, totusi nu crede, ca se va si executa, pentruca „Sultanulu nu e destulu de energicu.“ Apoi turcii feudali se voru supune óre reformeloru egalitari, cá se védia mane poimane pe gyauri cá officiali in fruntea loru, a fostiloru stapani? — Si pana acum s'au adunatu aristocratii turci si turciti din Bosni'a la Travnicu, unde au scarmanatu si criticatu firmanulu, fora cá se fi luatu inca vreo decisiune. De alta parte neci insurgentii nu vore se scia de firmanu, pana candu executarea lui nu va fi garantata de poteri. Poterile de nordu voru mantienerea pacii generali si

totu-odata si intrevenirea diplomatica, că reformele se se execute sub vighiarea unei comissiuni internationali. Turculuĭ inse nu i vine la socotéla, ca se-i fia controlata Maiestatea sultana de comissiune internationale, cum voru puterile de nordu si asia vediendu-se turcii descreditati, perdura curagiulu resbellicu si pórta téma, ca in fine voru fi siliti a remigra in Asi'a. — Intr'acesa din cancelari'a russ, dupa „Ind. bel.“, tocma esĭ una combinatiune, care s'ar' potrivi cu situatiunea si cu scopulu de a impedeca o conflagratiune generale, acesa e: Constantinopolea se vina in man'a Russiei, Egiptulu la Angli'a, Austri'a germana la Prusi'a, provinciele sudslave din Turci'a la Austri'a; Elsati'a si Loren'a că compensatiune se se restitua Franciei, si Papa se capete Ierusalimulu. —

Óre asia cu prad'a impartita, s'ar' poté incungiura conflagratiunea? —

Alliarea puteriloru de nordu a provocatu totudeuna si control'a puteriloru occidentali; cari unite intre sene, si mai vertosu acum, candu Itali'a renascuta in puterile substantiali inca trage multu in cumpan'a ecilibriului europeanu, a buna sama fora cointielegere comuna nu voru suferi combinatiuni, sub cari stau ascunse plane eredite dela Ecatherin'a II. — Constantinopolea in manele Russiei ar' revarsá tóte undele slavismului celui de 90 de mil. asupra Europei. Angli'a inca are interessu comerciale a preserva Constantinopolea de invasiune rusésca, de care e amenintiata si la Calcuta in Indi'a. Apoi acuma si Itali'a inca nu-sia uitatu de suvenirele imperiului bizantinu, si de aperarea interesseloru fratiloru sei remasi in Oriente sbiciulati de tóte venturile, inse tare in credentí'a cea firma: ca „romanulu nu pere“, ci se va renasce! — De aici vine a mai combina, ca caus'a orientului are latente sub sene nepreveditte straformari, că consecintie ale colosaleloru armari. —

Lloydulu ung. despre activitatea legislatiunii.

„Ung. Lloyd.“ critica aspru activitatea legislatiuni ungaresci din anulu 1875. Despre activitatea delegatiuniloru intréba, ca ce au facutu ele si respunde: ca au aplacidatu pentru scopuri resbellice cu multu mai multe millióne decatu altu candva, cu tóte, ca tiér'a e storsa cu totulu materialminte; ér' acésta au facutu-o din causa, că se nu lase pe regimulu ungurescu in scartu, ci se lu sustiena. Parlamentului maghiaru ei-face obiectiuni, ca a adausu la sarcinele si greutatile cele mai nesuportabile de mai 'nainte alte nóua sarcine apasatórie. Spre a acoperi deficitulu s'a aplacidatu regimului maghiaru in forma de contributiuni generali pe venitu o urcare a contributiunei, prin cea ce restantiele cele mari de contributiune numai catu se mai imultiescu, incatu poporulu va deveni totu mai seracu si bunastarea lui va deveni o ruina deplina. Comerciulu si industri'a voru ingenunchia, dér' apoi se va plasmui in locule o justitia decadiuta mai reu si administratiune desolata.

Acésta foia opositionale -si incheia critic'a cu urmatóri'a epifonema: „Aceste sunt lucrarile de pana acuma ale dietei in cari -si punea omulu speranti'a cea statu de fruméa!

Una descoperire in peto.

Renumitulu auctoru francesu Emil de Girardin a compusu o brosiura politica, care apare in scurtu. Acesta brosiura volanta va coprinde proiectulu de tractatu constatoriu din 8 articli pentru una alliantia defensiva si offensiva intre Austri'a si Prussi'a, care tractatu Bismark 'lu propusese in Vien'a inca in Aprile 1867 prin contele Tauffkirchen. Determinatiunile cele mai importante ale acestui tractatu ar' fi aceste:

„Prussi'a se obleaga, ca nu va impedeca nici decumu pe Austri'a dela vreo estendere a teritoriului seu in orientu, ear' Austri'a se leaga, ca nu va pune pedece incordariloru Prussiei de a intemeiá unitatea Germaniei.

Prussi'a va indupleca pe inalt'a Porta, că pe lenga o summa anumita de desdaunare se cedeze Montenegro, Bosni'a, Serbi'a si Romani'a — si aceste tieri ar' vini asiediate sub suveranitatea imperatului Austriei. Suptu aceste conditiuni vré Prussi'a a lua asupra -si garantia pentru possessiunea territoriala a Turciei, presupunendu-se ca Turci'a se invoesce si la cedarea insulei Creta la Greci'a si va da libertate religiósa supusiloru sei crestini.

Austri'a érasi intra cu provinciele s'ale germane in federatiunea germana si se obleaga in casu de resbelu a pune armat'a s'a germana sub command'a regelui Prussiei, ér' Prussi'a pentru acésta se invoesce la asemenea obligaminte de a-si subordina trupele s'ale suptu command'a austriaca. Articululu de inchiare cuprinde in fine una determinatiune privitória la imprumutat'a garantare a territóriaioru Austriei si Prussiei."

Aceste destainuiri in momentele crisei pacificarei cestiunei orientale voru insufla multa ingrigire nunumai Turciloru, ci si altoru provincie si popóre orientale. Ér Russi'a de alta parte inca póte trage una dunga preste asemenea socotéla, fiendu lasata la o parte dela acestu tractatu. Cine scie ce va nasce tempulu primavérei viitórie, pe candu se sufulca ómenii si pentru invasiuni eventuali. —

Despre intimitatea austro-prussiana, enunciata in „Pro . Corr.“ din Berlinu „Mont. Rev.“ -si da votulu de incredere, inse numai pelunga sustienerea formei dualistice constitutionale in Austri'a, conditio, sine qua non. Ér' „Kóln. Ztg.“ face una parafrase din acésta conditiune in cuvintele urmatórie, cari presupunu unu planu urditu pentru micsiorarea atitudinei Austriei.

„Germani'a, scrie „Kóln. Ztg.“ se afla in cointielegere fórte buna cu Austri'a, inse bine se se insemne, ca numai pene candu se conduce de contele Andrasi, care representesadia dualismulu si cu lepadarea Austriei cu tóta sinceritatea de influintia si conducerea in Germania (alusiune la conducerea de mai 'nainte a federatiunei germane in Frankfurt). Elu A. 'si face datori'a, pentru care Germani'a in totu tempulu acesta siau datu servitiele cele mai sincere Austriei. Inse ministeriulu Andrasi nu sta nici decumu pe terenu destulu de stabilu si neclatinatu, precumu nu se póte lauda cu acésta nici unu ministeriu in Austria. Facia cu conflictele nationalitatiloru, facia cu multele miscari torrentiali, si contratorrentiali la curte, la nobilime si la statulu militariu nu e omulu securu nici odata, ca numerósele ministeria, ce s'au premenitu dela 1848 incóce, nu se voru mai imulti cu unu ministeriu nou, si unu ministeriu alui Schmerlingu a buna sama n' ar fi fóra teama. Ne potemu intipui ca cancelariulu imperiului germanu supraveghiéza cu atentiune la tóte fasele miscariloru interne ale Austriei si pre catu i concedu poterile se va adoperá a sustiené pusetiunea amicului seu Andrási."

Districtulu Naseudului, Dec. 1875.

Alegerea de deputatu dietale intemplata in cerculu electorale alu Sangeorgiului in Iuliu an. cur. respective tienut'a cea adeverata impunatória a alegatoriloru, cari pana la unulu aderara la conclusulu nationalu din Sabiiu, asia in catu candidatulu Sieneistu Földvari s'au proclamatu de deputatu simplemente pre basea minunatului § 81 *), a datu ansa reuvoitoriloru a insinuá pre passivisti si ai taxá de ómeni corruptibili, adeca, ca passivitatea a fostu cumperata cu banii lui Földvari, si nu fù resultatulu convingerei. Guvernamentalii, vediendu-si incercarile loru si influinti'a ce si-o arogau — sdrobite — de mentea sanatósa a alegatoriloru, au mersu asia departe, incatu nu numai pre candidatulu, pre care si-lu desemnara passivistii, in casu candu ar' pasi alti candidati, ci si pre candidatulu loru, fiindu ca, de si le promisesse, n'au pasitu, ii dechiarara de cumparati cu multe mii din partea lui Földvari.

Asemenea se sustiene de catra activisti, cumca si alti inteleginti participatori la acesa alegere ar' fi fostu corupti, ar' fi primitu donuri, prandiuri etc. dela acelu deputatu unguru.

Insinuarile si suspitionarile se respandira si nutrira spre nespus'a dauna a increderei ce mai remase. Afirmarea despre cumpararea ambiloru candidati romani Iochimu Muresianu (că activistu) si D. Lic'a (că passivistu) se sustiene de unii si astadi. — . . . .

Standu-ne deci inainte una nóua alegere de deputatu in cerculu Naseudului, si vediendu neresolutiunea alegatoriloru — urmarea suspitionariloru si a neincrederei in acei barbati, pre cari pana mai eri alaita-eri ii considerau de binevoitorii loru —, amu cugetatu de una santa datorintia a ne incercá se punemu stavila acestei stari deplorabile si a contribuí la restituirea increderei, că nu cumva neamicii folosindu-se de aceste impregiurari se stirésca si acestu tienutu romanescu.

Inceputulu la acést'a indreptare, credemu, a-lu face mai nimeritu, prevocandu in publicu pre dd. candidati, advocatii Muresianu si Lic'a, că publice de desmentia acele faime respandite despre densii, ca ar' fi fostu cumperati si pre respanditorii acelora sei timbreze cu marc'a cuvenita. Tacerea dd. loru póte se destepte suspitiunea, ca faimele totu nu suntu numai faime.—

Mai multi alegatori.

„REPORTU despre invetiamentulu primariu si ruralu in Romani'a catra Mari'a S'a Domnitoriulu asupra lucrariloru ministrului cultelor si alu instructiunei publice, 15 Novembre 1875.

(Capetu.)

In tabloulu sinoptícu dupa judecie numerulu scóleloru satesci ale statului, ce functionéza conformu nóuei organisari dela 1 Septembre 1875, este urmatoriulu:

Nr. curentu	Numele Districteloru	Scólele rurale vechi intrate de 1 Sept. 1875	Scólele rurale astadi in fiintia
1	Argesiu . . .	126	130
2	Bacau . . .	50	57
3	Bolgradu . . .	32	38
4	Botosiani . . .	26	40
5	Brail'a . . .	25	28
6	Buzeu . . .	101	105
7	Cahulu . . .	12	17
8	Corurlui . . .	48	52
9	Dambovitï'a . .	80	85
10	Dolju . . .	105	111
11	Dorohoiu . . .	29	35
12	Falciu . . .	29	33
13	Gorju . . .	117	122
14	Ialomitï'a . . .	52	60
15	Iasi . . .	41	45
15	Ilfovu . . .	66	74
17	Ismailu . . .	3	4
18	Mehedinti . . .	152	154
19	Muscelu . . .	76	81
20	Neamtiulu . . .	35	45
21	Oltu . . .	60	70
22	Prahov'a . . .	68	79
23	Putn'a . . .	27	33
24	Romanu . . .	55	53
25	Romanati . . .	67	70
26	Romnicu-Saratu .	44	47
27	Sucav'a . . .	36	44
28	Tecucu . . .	50	51
29	Teleormanu . .	70	84
30	Totor'a . . .	70	71
31	Valcea . . .	114	112
32	Vasiui . . .	31	44
33	Vasc'a . . .	64	74
		1961	2138

*) § 71 suna: „Déca ½ óra dupa deschiderea alegerii s'a candidatu numai unu individu, presied. alegerii dechiara alegerea inchiata, si pe resp. individu de deputatu dietale“ si § 81 suna, ca, déca in decursulu alegerii ceilalti candidati, afara de unulu, repasiescu, si intentiunea repasirei o comunica séu in persóna séu in scrisu cu presiedintele, atunci candidatulu remasu fora rivalu se dechiara simplu deputatu dietale. Asia se facù cu Földvari? Vedeti, că se nu remaneti elusi prin crempitiele legii. Red.

Numerulu totalu alu scóleloru satesci ale statului in fiintia astadi este de 2130. Pe lange aceste mai functionéza 275 scóle rurale intretienute de judetie, comune si din alte fonduri.

Comparatu numerulu totalu alu scóleloru primarie rurale de 2413 cu totalu comuneloru rurale din tiéra, care este 1408, revine unu numeru de aprópe 2 scóle satesci pe comuna.

Dintre 2138 scóle satesci ale statului 527 au invetiatori normali si elevi ale scóleloru centrale de fete, 346 seminaristi, ér' restulu invetiatori din vechile scóle preparandiale, absolviti de 4 classe primarie si cu diferite alte instructiuni.

Urmanduse sistemulu adoptatu in infiintiarea scóleloru satesci si ocuparea catedreloru, mai infiintianduse inca o scóla normala, in terminu de 4 pana la 7 ani numerulu scóleloru rurale va ajunge la 3800, unu numeru, care va fi satisfacutoriu trebuintieloru si ne voru inlocui treptatu invetiatorii necorespundietori cu unu personalu didactica mai potrivitu."

D. ministru de culte si instructiune publica Titu Maiorescu in acestu reportu mai departe dovedesce una rationale si caldurósa ingrigire de tóte obiectele resortului culturei si civilitatii.

II. La p. „Cladiri pentru invatiamentulu primariu ruralu reportéza, ca se destinéza in noulu proiectu de lege asupra invatiamentului fonduri pentru imbunatatirea localeloru de scóla, folosindu ministeriulu cá modelu scólele Svédice, care la expositiunea din 1873 au fostu in comunu recunoscute cá cele mai potrivite; prin architectu a lucratu unu planu simplu lesne executabilu cu midiulóce disponibile, si spre inlesnire s'a facutu in ministeriu si unu devisu detaiatu, cá se se póta pune in lucrare de simplii municitori. Modelulu fù tramisu representantieloru si multe au si inceputu constructiunea dupa planu.

Totu asia s'a facutu unu planu-tipu si pentru scólele primarie, urbane.

III. Carti scolari pentru invatiamentulu primariu se voru introduce de una comissiune pentru cercetarea loru, in fruntea careia a primitu a fi d. Vasilie Alexandri. In punctulu acesta se facu tóte inlesnirile pedagogice, aplecanduse si charte la istoria si geografia incatu directiunea va fi catu se póte de rationala si garantata nationala la invetiamentulu primariu urbanu si ruralu. —

IV. La invetiamentulu secundariu, ministeriulu cu ajutoriulu consiliului generalu de instructiune a intr'odusu in Licee obligatu studiulu limbei romane cá obiectu propriu — ce lipsea — si se lauda progressulu in scurtu tempu dobanditu. Localurile pentru invetiamentulu secundariu si superioru s'au supusu imbunatatirei si repararei complete, spre care scopu s'a inscrisu in bugetulu rectificativu pe an. 1876 prim'a anuitate de 25 mii lei si va presenta camerii unu proiectu de imprumutarea capitalului de 250,000 lei pentru cladiri si edificia scolari.

V. La invatiamentulu superioru reportulu suna asia:

„Reform'a propria a universitatiloru nu se póte facé de catu prin reform'a legei. Proiectulu si pentru acést'a este supusu desbaterei corpuriloru legiuitórie. Dispositi'a lui cea mai importanta este cea privitória la infiintiarea unei inalte scoli politechnice pe base catu s'a pututu de largi. In limitele marginite ale indreptariloru, ce le permite inse bugetulu si legea actuala, ministeriulu a incercatu in bugetulu rectificativu pe 1876 a slabi intru catova luxulu in creatiunile facultatiloru de dreptu si a introduce o catedra pentru studiulu comparativu alu limbei romane.

Pentru inlesnirea studiului botanicu la facultatile scientieloru exacte s'au luatu mesuri de a se asiedia gradinela botanica in giurulu a chiaru edificieloru universitatiei din Bucuresci si Iasi."

VI. Statulu da ajutória prevediute in bugetu la vro 15 bursieri séu stipendisti si stipendiste pentru perfectionarea in strainatate in diferite ramuri ale scientieloru si artiloru cu indetorire de a servi statului in ramulu anumitu, perfectionatu prin institutele capitali ale Europii.

VII. Publicatiuni sub auspiciale ministeriului. Una colectiune de documente relative la istori'a romana, facuta de repossatulu Eudoxie Hurmuzachi, din diferite archive si bibliothece, la iniciativ'a d. min. Maiorescu fù incredintiata ministeriului spre a se da publicitatii. Ministeriulu a instituitu una commissiune speciale, constatória din dd. M. Cogalniceanu, D. Sturza, A. Odobescu si T. Rosetti si d. I. Siavici cá secret. limbistu, care ingrigesce publicarea, din care 12 cóle parasira tesulu. — Asemene si cu monografi'a asupra tesaurului dela Petrósa aflatu in an. 1843, de mare importantia archeologica, s'a insarcinatu d. A. Odobescu, cá dupa unu studiu competentu se se insetrieze cu una album de illustratiuni, cari se reproduca exactu obiectele tesaurului.

VIII. Lucrari in interessulu artei nationale: 1. La museu si in scoli.

„In laintrulu marginiloru strimte, in care este permisu si folositoriu, cá statulu se influintieze asupra artiloru in forma de subventiuni inscrise in bugetu, subsemnatulu s'a incercatu a contribui la o mai puternica impulsiune in favórea elementului nationalu in acésta manifestare a vietiei publice. Se intielege, ca impulsiunea a trebuitu aci se se margineésca la lucrarile si produsele deja obticinuite in Romani'a.

a) Costumele nationale, cum se mai pórta inca in unele districte din tiéra, suntu de unu gustu recunoscutu in potrivirea coloriloru, si este netagaduitu, ca motivele desemnuriloru s'au conservatu din timpuri fórte vechi. Aceste porturi se ascundu din di in di d'inaintea uniformitatii costumului modernu europeanu, éra in unele parti s'au perdutu cu desaversire. Este déra de o mare importantia, statu pentru studiale etnografice asupra poporului romanu, catu si pentru latirea gustului artelor textile la noi, de a se aduna si pastra intr'o colectiune catu mai bogata porturile nationali conservate pana astadi. S'au facutu in acestu senso pregatiri pentru infiintiarea unei deosebite sectiuni de costume in museulu nationalu, si dela trei districte amu si primitu o colectie de porturile obticinuite acolo.

b) In multe basereci ale nóstre suntu zugravite pe pareti asia numitele icóne ale ctitoriloru, infacisiandu pe Domnitori cu sociile si tóta familí'a loru si alte persóne plóse, cari au cladit'u acele basereci. Atatu costumele in care suntu infacisiate persónele, catu si inscriptiunile icónelorau precum si fisionomiele si totu desemnulu suntu obiecte de valóre pentru studiulu istoricu si pentru artele acelor timpuri.

Monumentele religióse unde se gasescu asemenea tablouri, se macina pe di ce merge prin influintí'a timpului, si déca se mai potu restaura edificiele, nu este totusi cu putintia a se pastra totu deodata fara falsificare pretiósele frescuri din laintrulu loru. Afara de acést'a, monumentele in care se gasescu asemenea tablouri, suntu imprastiate in deosebite parti ale tierei asia, in catu chiaru distantiele si lips'a midiulóceloru de comunicatie ingreuiaza cunóscerea si unu studiu comparativu asupra loru.

Ministeriulu, in urmarirea acestoru idei, a inceputu a pune se se scóta copie credintióse dupa asemenea tablouri, pentru o serie sistematica si completa de icóne a fundatoriloru basericeloru din Romani'a. O nóua cestiune in museu va fi destinata pentru expunerea acestoru picturi, dintre care cinci suntu deja lucrate de D. Verussi si primite la museu.

c) In unele parti ale tierei nóstre, mai alesu in Romani'a mica, se gasescu printre remasitiele din timpulu Romaniloru multe pietre sapate (gemme) si camee, asia numitele „antica." Studiulu loru devine astufelu pentru noi de o importantia speciala, si ministeriulu a doritu se-i vie in adiutoriu.

Camee si gemme reproduse in ipsosu se potu procura astadi fara greutate, si tóte museele bine aranjiate posedu deja serii intregi de asemenea reproduceri. Chiaru cu restrinsele nóstre midiulóce, -mi a fostu cu putintia a face inceputulu unei collectiuni sistematice de aceste obiecte de arta gliptica; amu tramisu museului si se afla expuse cele mai insemnate reproduceri din gemmele si camelele celebrului cabinetu Stosch, descrise inca de Winkelmann si pastrate astadi in originalele loru la museulu din Berlinu.

d) Pana candu se va poté infiintia la noi in intinderea ceruta unu museu de meserii, in care nascend'a nóstra industria se gasésca modele pentru stimularea si perfectionarea sa, credu ca este bine a se incerca deo-camdata infiintiarea unei a patr'a sectiuni nóue pe langa museulu din capitala, a sectiunei industriale.

Mai multi bine-voitori particulari din tiéra si din strainatate ne-au daruitu deja unele productiuni alese de industri'a moderna, si expunerea loru va poté fi miculu inceputu alu unui lucru de mare insemnatate.

e) Nu potea in fine, in acestu siru de idei, se remana neingrigite alte dóue elemente de cultura nationala: poesi'a si music'a populara. Pentru a continua impulsulu puternicu, ce l'a datu d. Vasilie Alexandri prin nepretuitl'a sa adunare de cantece populare din tóte provinciele romane, amu credutu ca este unu midiulocu fórte potrivitu a se insarcina invetiatorii rurali, cá unii ce trasecu in sinulu poporului, de a culege de pretutindenea poesiele si povestile, datinele si obiceiurile, scrisndu-le si descrisndu-le cu credintia asia cum le audu si le vedu in midiulocului satenilloru. Spre usurarea si asigurarea unei culegeri credintióse se lucréza unu cestionaru simplu. O comissiune de ómeni competenti va fi mai pe urma insarcinata cu examinarea numeróseloru relatiuni, ce se aduna in asta privintia.

Catu pentru music'a populara, adunarea si fixarea si cere óre-care conoscintie speciale dela persónele insarcinate cu asemenea lucrare. Amu credutu timpulu sositu de a incepe o pregatire in acestu intielesu, si amu introdusu music'a vocala cá studiu obligatoriu in scólele normale pentru invetiatori si in scólele centrale de fete ale statului, accentuandu mai vertosu music'a nationala. Invetiatorii si invetatórele esite din aceste scoli, pe langa unu midiulocu puternicu de cultivare, de care voru dispune, voru fi apoi in stare de a face culegerea si fixarea musicei asia cum se obticinuesce in poporulu nostru."

2. Restaurarea basericei episcopale din Curtea-de-Argesiu s'a pusu in lucrare spre conservarea acestui pretiosu monumentu, unicu in feliulu seu.

3. Restaurarea teatrului nationalu din Bucuresci inca a fostu obiectu de ingrigire alu d. ministru, ceea ce dovedesce mai pe largu reportulu, in finea caruia d. min. se adresséza catra M. S'a Domnulu, punendu sub speciala protectiune a M. Sale reformele invetiamentului publicu si cu deosebire ale invetiamentului de prin sate.

Acesta e estractulu reportului d. min. de culte si instructiune T. Maiorescu catra M. Sa Domnitoriulu.

— In camer'a deputatiloru din 12 si 13 Decembre s'a luatu inainte bugetulu instructiunei publice, cu care ocasiune d. ministru a reportatu indoplecarea camerei la primirea intregului proiectu, cu tóta lupt'a de 2 dile. —

Romani'a are acumu 2 universitati in Bucuresci si Iasi, 18 gimnasiu de cate 4 classe cu cate 6 Licee, 6 seminaria organisate dupa Licee, 2 scóle de arte, 2 de agricultura cu silvicultura, 2 da meserie, 4 de industria, 20 scoli normali cu 4 classe si 4 superióre de fetitie pelunga alte multe private, si cele rurali, ale caroru cifre le vediuramu in reportulu de susu.

— Camer'a deputatiloru, cá si senatulu Romaniei au luatu vacantia de serbatori pana in 10 Ian. 1876.

— In senatu sied. din 19 Dec. d. I. Desliu a desvoltatu interpelatiunea sa „asupra refusului camerei din Pest'a de a trece in bugetulu ung. subventiunea acordata gimnasiului din Brasiovu de catra statulu" Romaniei. D. min. instructiunei publice respunse, ca nu intielege neci cum interpellarea d. Desliu, ca in camer'a Ungariei s'a refusatu una nóua subventiune propusa de unu deputatu, se se dé gimn. din Brasiovu, dér' n'a fostu vorba de respingerea subventiunii, ce s'a datu totu-deuna in bugetulu Romaniei gimnasiului din Brasiovu, d. Desliu n'a intielesu depesi'a din diaria. — Senatulu satisfacutu de acestu respunsu trecù la ordinea dilei.

D. sen. Baticovénu face propunere, cá guberniulu se puna in aplicare dispositiunea art. din constitutiune despre dreptulu ce are suveranulu Romaniei a da decoratiuni si senatulu intregu a primitu propunerea, ér' min. generalu Florescu a dechiarat, ca guberniulu va presenta unu proiectu de lege in acésta privintia.

D. Desliu interpella pe guberniu intrebandu, ca de ce n'a batutu moneta cu efigi'a Domnitoriului si n'a adusu proiectu pentru decoratiuni romane. D. min. gen. Florescu respunde, ca s'a batutu moneta fora efigi'a Domnitoriului, fiindca asia sunà legea din 68, dér' acum, dupa propunerea d. Meitani primita in camera, va aduce unu proiectu de lege modificatoriu si va face in viitoriu, cá se se bata moneta cu efigi'a Domnitoriului, cá semnu de suveranitate a Romaniei. — Senatulu se dechiará satisfacutu si sied. viitória se anuncia pe 11 Ian. 1876. — Serbatori fericite cu successulu celoru de susu! —

Reflexiuni la art. nr. 93 alu „Tel. R.“ din 25/ Dec. 1875: „Din scaunulu Orestiei“ — X.

(Capetu).

Die X.! Dtale -ti era téma, ca eu voiu deserta si voiu ocupa locu in legislativ'a tierei si nu cumva se dobandescu veruna favoru personale nemeritatu, nu sciai dta, ca eu mi-amu datu curentulu de onóre, si apoi simtiuiu de onóre la mine nu este tempitu, si la causa cá acésta, unde sciu, ca atinge natiunea mea, sum totu-deaun'a in stare fora nece-o reserva a-mi jertfi totulu, pentru ca acésta -mi este scumpa si iubita preste tóte. —

Mai incolo me numesci nechiamatu, d'apoi chiaru asia -ti dicu si eu dtale, precandu eu amu fostu alesu, se vede, ca au fostu alegatori de acela, cari au contatu pe mine si m'au cunoscutu din purcederea mea facia de alte cause publice. —

Mai departe cu óre-care iron'a scri si de opinea cu unu dispretiu atatu de mare, óre nu descolo si esitu si dta? Nu despretiui opinea ca-ce au purtat'o póte parentii dtale din ale caroru sudori si crescutu... si invetiatu....

La fine alinea a patr'a a „T. R.“ -ti spunu, ca nu te tienu competinte se faci insuti sentintia, deórace verdictulu acelei alegeri este pronunciatu de alti mai meritati cu multu ca dta.....

N'amu venitu interesse, n'amu facutu geschefturi, alegundu asia, cum reesi... —

Aceste suntu de acordu cu dta, ca Oresthia are paseri de nópte — destule. —

Fapta constatata, ca amu abdisu de deputati'a din Pest'a, déra dupa cum cugetu eu, atunci, candu era deja provocarea se -mi vie — dupa-o incunosciintiare privata. — Cuvintele cu care amu abdisu, credu, ca suntu in consonantia cu decisiulu conferintiei Sabiiane pe deplinu, de cari me m-ru, ca publicistic'a romana nu s'a intrebuintiatu. —

Nu negu, si in Pest'a amu fostu la provocarea inderecta a unui poftitoriu de mandatu dietale, inse numai dupa ce amu conferitu cu amicii, cu scopu de a me viri in secretele de coruptiune ce se tiesea — aici dupa colise — acompagniate inca de doui inși, ale caroru nume le retacu din bun'a cuviintia. Acésta a fostu la incputulu lui Septembre. — Nu amu fostu inse cá se facu insumi geschäft, dupa cum opinedi dta, die „X“, ci cá se potu descoperi alegatoriloru tóta marsiavi'a, candu acela ar' fi facutu si s'ar' astepta executarea lui. — Apoi din Septembre pana la abdicerea mea 11 Nov. a fostu tempu destulu. —

Cu acestu unicu modu amu potutu satisface acum la a dóu'a alegere causei imperative.

Die X. podulu artificiosu, care impreuna Buda cu Pest'a, lu cunoscu mai bine cá dta, deórace, si eu amu mai fostu in Pest'a in antea dtale, unde amu si locuitu mai bine de unu anu, constructiunea lui intrega -mi este cunoscuta; — mai departe se nu cugetu, ca numai dta stai in repórte officióse séu private in legatura cu Pest'a — desaltmintrelea nu asiu mai sta!

Esperintiele dtale tienele pentru altii, pre mine lasa-me, ca amu mai multe cá dta. —

Dtale póte nu ti-amu spusu pasii mei facuti, destulu ca despre toti amu incunosciintiatu pre acela, in cari amu avutu incredere. —

Ocasiunea intru aderera o am apucatu si acum la a dóu'a alegere de chica, precandu dta die X. póte nece de coda, se vede deci, ca, cumu amu facutu, a fostu bine si rationalu. —

La intrebarea, ca cari suntu barbatii, cari la casu, candu romanii de aici voru alege, merita se fia incrediuti cu sarcin'a de ablegati, se vede, ca dta nu esti si nu ai fostu cá atare, fiindu-ca este meritatiu barbatu de incredere Axente Severinu, deja alesulu deputatu dietale, si depositele clandestine s'au transpositatu in dereptu — cu pudóre. —

De ce te-ai temutu nu te-a trecutu si pofi'a — de si nu te bucuri — s'a implinitu, romanii acestui cercu au fostu infectati de morbulu contagiosu alu coruptiunei, dupa cum amu vediutu la actulu de alegere; inse Gefreiterii si Opincarii si-au sciutu si astadi chiamarea loru facia de interessele nationali imperative si au alesu pe capitanulu de odinióra pentru purtarea interesseloru loru celoru mai vitali, apromitiendu-se, ca dupa finirea intrebariloru si desvoltarei actiunei diplomatice, suntu óre cumu pregatiti a defensá drepturile loru constitutionali in calitate de tirailleuri. —

Doctrin'a dtale, die X. din alinea ultima amu implinitu'o pe deplinu spre cea mai mare bucuria a dtale — déra éra numai cu 'influinti'a Gefreiteriloru si a opincariloru, cari nu sciu nemica de parlamentu. —

Acum in fine, dupa ce -ti am reflectatu la tóte cele dise contra mea, -mi permitu si eu a te face atentu, ca, déca dta graiesci de solidaritate, inchipuescati de alta-data, ca acestu cuventu e celu mai recomendabilu la noi romanii pentru fructele cele generali nationali (nu la geschefturi), ci mai vertosu tocma la ocasiuni atatu de momentóse, unde se da lumii dovada de consimtiulu si resolutiunea unui poporu consciu de demnitatea si drepturile cei competu. — Axia, cum esti, lasate, nu te mai apucá a scrie articli de acestia, ca-ce, de si pe mine nu me au alteratu in ducerea in deplinire a actului de alegere asia, dupa cum se poftesce, — dér si dupa cum cugetasi se-mi detragi tóta influinti'a — de alta data ei ar' nimeri pe altu individu si póte l'ar' disgusta si cugetandu a reesi — ar' strica causei intrege.

Mai departe -ti recomandu o sinceritate in causele nóstre, ca-ce sci bine, cate afaceri avemu nu numai de aceste din cestiune, ci si de alte soiuri; apoiu déca vomu incepe noi de aseste, unde vomu ajunge?! Cu ce se ne aratamu lumii, ca lucramu pentru prosperarea causei nationali, pentru care cu totii trebue se militamu cu tóta abnegarea, cá se nu remana nerespectata, cu atatu mai pucinu decadiuta. —

Ori si care intentiune si cugeta a avé cu corespondinti'a dtale, vedu, ca nu ti-a succesu. — Dealtumintrele totu acela trebue se fii sub liter'a X, care ai lucratu cu cei asemene dtale in contra alegerii mele la confluxulu din Sabiiu, atunci si reesitu de absa in contra candidatului R.; inse opincarii cei despretiuiti de dta, pare-mi-se, ca -si voru mai deschide ochii in viitoriu. —

Valdelu 20 Decembre 1875.

Laurianu Barcianu,
notariu.

Noutati diverse.

Societatea de lectura „Juli'a“

a junimei romane dela universitatea din Clusiu serbéza in presér'a an. nou st. v. in sal'a „Otelului Biasini“ festinulu anuale cu concertu declamatoricu-musicale impreuna cu saltu, intrarea 1 fl. m. a. Contribuiri maranimóse din afara, cari credemu, ca se voru face din partea zelosiloru nationalisti, se se adreseze presied. Societatii, d. professoru Dr. Gregoriu Silasi, care la tempu le va si cuitta pe calea publicitatii, cá ajutória date in folosulu Societatii. Junimea, sperandu-a viitoriului natiunei, se o privimu cá una decóre de fermecu nationale, candu cu mandria se adopera a folosí tempulu disponibile spre a excella si in artile fromóse, documentandu-si abilitatea in publicu; ér' dlui presidente viu'a nóstra recunoscientia!

— Unu cersitoriu se afla in 2 Ian. c. n. mortu in ghiatiatu pe strata in Brasiovulu vechiu.

— (Hotia.) Intre Becichereculu mare si Kikinda fù despoiata in 24 Dec. carriolet'a postale omorinduse postilionulu. Numai banc'a nationale avù acole 25 mii fr. dauna. Atata securitate de viatia si avere pe lenga atata potere armata e fórte deplorabile. — E tristu si desperatória starea securitatii publice, scria si of. „Hon“, descoperindu, ca la Becsiulu vechiu, unde suntu numai maghiarii, pe tóta nóptea se facu 4—5 furturi, bucate, cai, oi, rimatori, se spargu case, se comitu omoruri, in catu ómenii au inceputu a despera. Vedi de acesti eroldi ar' trebui curatita tiér'a, cá se nu inflorésca si lotriele deodata cu maghiarismulu, care nu incape de nationalii altoru popóra.

— (Opuri romane) tiparite dela an. 1550 pana la 1848 sunt 1797, din cari trei parti sunt basericesci, 2 parti retiparite si celelalte profane. In 26 ani inse din urma pana in 1875 esira la lumina 3122 opuri romanesci scientifice, literarie, de obiectu istoricu, si beletristicu, dupa D. Jarcu; alte din domeniu scientielora naturali, archiologicu si politicu, cari suntu considerate si de invatiatii din Franci'a, Itali'a si Germani'a, prin urmare cu totulu ar' fi numerulu loru la 4919. Óre cate bibliotece romane voru fi provediute celu pucinu cu o parte prependeranta din aceste producte literarie; precandu ar' fi de doritu, cá tóte reuniunile literarie si seminariele episcopesci se le posséda.

Depuneri
de capitale spre fruptificare

se primescu la institutulu subsemnatu:

a) pre langa anunciarea radicarii in sensulu statuteloru cu 6% interesse;

b) sub conditiune, de a se anunciá institutului radicarea depunerii la trei luni inainte cu 6½%;

c) sub conditiune de a se anunciá institutului radicarea depunerii la siese luni inainte cu 7% interesse.

Cu privire la conditiunile b) si c) deponentulu are a se dechiará in diu'a depunerii, ca-ce altcumu inlocarea se va privi cá urmata sub conditiunea a).

Interessele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii, si incéta cu diu'a premergatória dilei, in care se radica depunerea, cu acelu adausu inse, ca numai dela acele capitale se dau interesse, cari stau depuse la institutu celu pucinu 15 dile.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili in diu'a depunerii capitalului si conditiuni speciali de esolvire, cari se insémna apoi in libelu si in cartea depunerilora institutului. In atare casu restituirea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta, pre langa comunicarea adressei deponentelui, se resolvu totudeaun'a in diu'a primirei.

Asémene se potu efectui prin posta anunciari si redicari de capitale.

Sabiiu, 21 Decembre 1875.

„ALBIN'A“
Institutu de creditu si de economii
2—4 **in Sibiiu.**

Cursurile

la bursa in 4 Ianuariu 1876 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 33	cr. v. a.	
Napoleoni	—	—	9 „ 08	„	„
Augsburg	—	—	103 „ 80	„	„
Londonu	—	—	113 „ 35	„	„
Imprumutulu nationale	—		73 „ 80	„	„
Obligatiile metallice vechi de 5%			69 „ 35	„	„
Obligatiunile rurale ungare			80 „ —	„	„
„ „ temesiane			79 „ 50	„	„
„ „ transilvane			79 „ 80	„	„
„ „ croato-slav.			82 „ 50	„	„
Actiunile bancei	—	—	885 „ —	„	„
„ creditului	—	—	195 „ 60	„	„

☞ Cu nr. viitoriu inchiamu abonementulu la „Gazet'a Trans.“ pe an. decursu, si ea se va tramite numai noiloru abonati pe an. 1876.

Repetimu si invitarea la prenumeratiune cu conditiunile din fruntariu, regandune de Onor. Publicu, se grabésca cu reinnoirea prenumeratiupii, cá se scimu numerulu exemplarialoru de tiparitu.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.